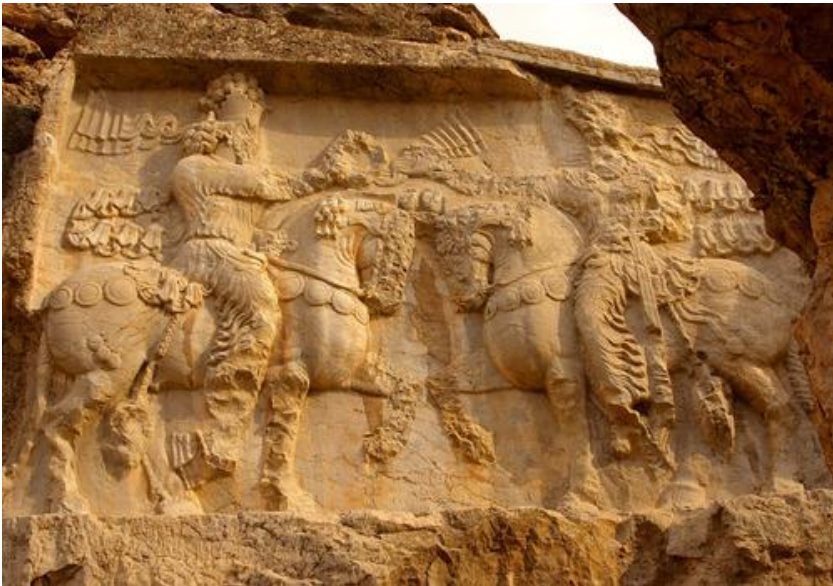

به نام خدا

تاریخ (۱) ایران و جهان باستان
درس ۱: تاریخ و تاریخ نگاری

تاریخ چیست؟

▶ تاریخ به عنوان مجموعه ای از رویدادها

▶ تاریخ به عنوان زمان شماری

▶ تاریخ به عنوان یک علم

ویژگی های رویدادهای تاریخی

- ▶ الف - دور از دسترس اند و قابل مشاهده نیستند و نمی توان آنها را به طور مستقیم درک کرد، بلکه باید با استفاده از شواهد و مدارک آنها را شناخت.
- ▶ ب - تکرارناپذیرند و قابل تجربه نیستند.
- ▶ پ - مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.

تعریف علم تاریخ

▶ تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه های مختلف زندگی انسان ها و جامعه ها در گذشته می پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می کند

پیشینه تاریخ نگاری

▶ تاریخ از جمله علمی است که پیشینه بسیار کهنی دارد. پس از اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش، به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد. قدیمی ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، تکه ای از سنگ نوشته ای به خط کهن مصری است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد. در این سنگ نوشته نام تعدادی از فراعنه و برخی حوادث دوران آنان ذکر شده است. از روزگار باستانی ایران به ویژه دوره هخامنشیان و ساسانیان نیز سنگ نوشته هایی باقی مانده است که نشان از توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی دارد.

سنگ نوشته پالمو

سنگ پالمو، تکه ای بزرگ از یک ستون سنگی یادبود به نام «سالنامه شاهی» مربوط به پادشاهی

کهن مصر است.

موزه شهر پالمو - ایتالیا

کتیبه بیستون

▶ سنگ نوشته بیستون که به دستور داریوش یکم، پادشاه هخامنشی بر سینه کوهی واقع در شهر بیستون از توابع شهرستان هرسین در استان کرمانشاه کنونی کنده شده است، یکی از بزرگ ترین سنگ نوشته های جهان به شمار می رود.

تاریخ افسانه ای

▶ اقوام و جوامع باستانی، حتی پیش از اختراع خط نیز به سرگذشت پیشینیان خود توجه و علاقه نشان می دادند. از این رو، سرگذشت از ابتدای آفرینش به صورت شفاهی و سینه به سینه نقل می کردند. این سرگذشت نامه ها آمیخته با افسانه قوم و اجتماع خود را معمولا و داستان های حماسی بود و بعدها که تاریخ نگاری آغاز شد، بخش هایی از آنها به کتاب های تاریخی نیز راه یافت.

تاریخ نگاری سنتی و نوین

- ▶ تاریخ نگاری در مفهوم کامل آن، از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان که «پدر تاریخ» لقب گرفت، آغاز شد. کهن ترین و کامل ترین اثر تاریخی به جا مانده از عصر باستان کتاب تاریخ هرودت است.
- ▶ سالنامه ها و خدای نامه ها از جمله آثار مهم دیگر در عرصه تاریخ نگاری است.
- ▶ نقش وقایع نگاران در دربار حکومتها
- ▶ رنسانس و تحولات مهم تاریخ نگاری
- ▶ ارتباط تاریخ نگاری با علوم دیگر

مراحل پژوهش در تاریخ

- ▶ انتخاب موضوع
- ▶ تدوین پرسش های تحقیق
- ▶ شناسایی منابع
- ▶ گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ▶ تحلیل و تفسیر اطلاعات
- ▶ گزارش یافته های پژوهش

منابع پژوهش علمی در تاریخ

▶ منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته تقسیم می شوند:

▶ دسته اول یا اصلی

▶ دسته دوم یا فرعی

نمونه ای از منابع دست اول

نمونه ای از منابع دست اول

نمونه ای از منابع دست اول

نمونه ای از منابع دست اول

نمونه ای از منابع دست اول

نمونه ای از منابع دست دوم

فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

- ▶ فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ:
- ▶ الف - منبع شناخت و تفکر
- ▶ ب - بهره گیری از گذشته برای حال و آینده
- ▶ پ - تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی

پرسش های نمونه

- ▶ ۱- علم تاریخ را تعریف کنید.
- ▶ ۲- قلمرو و هدف علم تاریخ را بیان نمایید.
- ▶ ۳- تفاوت های تاریخ نگاری نوین را با وقایع نگاری توضیح دهید.
- ▶ ۴- منابع دست اول پژوهش در تاریخ، چه ویژگی هایی دارند؟
- ▶ ۵- تاریخ چگونه به فهم زمان حال و درک مسائل پیش روی انسانها و جوامع کمک می کند؟
- ▶ ۶- تاثیر تاریخ بر میهن دوستی و تقویت هویت ملی را توضیح دهید.

نمونه سوال

- ▶ ۱- دو ویژگی شاخص تاریخ نگاری متکی بر پژوهش علمی چیست؟
  - ▶ الف. صرفاً به مطالعه امور سیاسی و نظامی می پردازد.
  - ▶ ب. همه جانبه نگر است و به بررسی و تحلیل رویدادها می پردازد.
  - ▶ ج. به تاریخ اقتصادی بیش از تاریخ سیاسی توجه دارد.
  - ▶ د. مبتنی بر شواهد و مدارک کلی است.
- ▶ ۲- کدام عامل نقش زیادی در حفظ موجودیت ما ایرانیان در طول تاریخ داشته است؟
  - ▶ الف. زبان پارسی، موقعیت جغرافیایی ایران
  - ▶ ب. آگاهی تاریخی، زبان پارسی، فرهنگ ایران
  - ▶ ج. جایگاه فرهنگی و اقتصادی ما ایرانیان
  - ▶ د. زبان پارسی، هویت ملی

نمونه سوال

▶ ۳- اگر مورخی برای نگارش تاریخ عصر ساسانی، به نوع زندگی معیشتی مردم آن عصر توجه کند، بررسی وی بیشتر با توجه به کدام ابعاد زیر می باشد؟

▶ الف. سیاسی   ب. فرهنگی   ج. اقتصادی   د. نظامی

▶ ۴- شیوه وقایع نگاری سنتی را می توانیم یک نمونه تاریخ.....قلمداد کنیم.

▶ الف. تحلیلی   ب. پژوهشی   ج. محتوایی   د. نقلی

تهیه و تنظیم: رضوان نعمتی دیپارتمان فرهنگ